

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARIŲ

INTERPELIACIJA

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministrei Rimantei Šalaševičiūtei

2015 m. rugsėjo mėn. d.

Vilnius

2014 metų rudenį Specialiųjų tyrimų taryba (toliau – STT) paskelbė išvadas, kuriose teigiama, jog šiuo metu neužtikrinama, kad būtų vykdomas galimų rizikos veiksnių vertinimas asmens sveikatos priežiūros įstaigose, kad ministerija nevykdo jai priskirtų kontrolės funkcijų dėl organų donorystės ir transplantacijos procedūrų, nėra sukurta skaidri ir efektyvi asmens sveikatos priežiūros įstaigų galimų pažeidimų tyrimo procedūra. Ministrė R. Šalaševičiūtė iš dalies pripažino paskelbtų išvadų teisingumą, patvirtindama, kad trūkumai yra vadybiniai, kai kurios procedūros esą galėtų būti vykdomos sparčiau.

2014 metų gruodžio pradžioje vėl nuskambėjo skandalas – STT buvo pradėtas tyrimas dėl Sveikatos apsaugos ministerijos rengto konkurso į Valstybinės akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybos vadovo postą. Į teisėsaugą dėl buvusio sveikatos apsaugos viceministro G. Černiausko ir premjero A. Butkevičiaus elgesio per šį konkursą kreipėsi konservatorė A. Bilotaitė. Ministrės R. Šalaševičiūtės reakcija į šiuos įvykius nebuvo išreikšta.

2015 metų kovo mėnesį STT pareigūnai, atlikę ilgą laiką trukusį kriminalinės žvalgybos tyrimą sveikatos apsaugos srityje, pranešė nustatę nusikalstamą korupcinę schemą, kurioje dalyvavo vienos farmacijos kompanijos atstovai ir įvairių šalies gydymo įstaigų gydytojai. Kaip jau pranešta, pradėtas didelės apimties ikiteisminis tyrimas dėl galimo stambaus masto papirkimo, kyšininkavimo ir apgaulingo apskaitos tvarkymo. Vasario 24 dieną Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje buvo sulaikyta 11 farmacijos kompanijos darbuotojų, įmonės patalpose, sulaikytų asmenų namuose, darbo vietose ir automobiliuose atliktos kratos.

STT pranešime skelbiama, jog įtariama, kad šios įmonės atstovai buvo susitarę su savo aptarnaujamų daugiau kaip 30 Lietuvos miestų ir rajonų gydymo įstaigų gydytojais, kad jie už neteisėtą atlygį rekomenduotų pacientams įsigyti brangius jų įmonės produktus ir

nesiūlytų konkuruojančių įmonių platinamos panašios pagal sudėtį farmacinės produkcijos. STT pareigūnų turimais duomenimis, gydytojams papirkti vien per 2014 metus kyšiams įmonė galėjo skirti daugiau kaip 0,5 mln. litų (apie 145 000 eurų). Šioje nusikalstamoje sisteminės korupcijos veikloje, įtariama, dalyvavo daugiau kaip 100 Lietuvos gydytojų. Ir vėl visuomenė neišgirdo iš ministrės R. Šalaševičiūtės jokio tokių korupcinių schemų vertinimo, nebuvo prisiimta atsakomybė už nuolat skandalų krečiamą sveikatos apsaugos ministeriją, nepaminėti veiksmai, kurių bus imtasi panašių nusikalstamų schemų veikimo užkirtimui.

2015 metų vasario mėnesį Specialiųjų tyrimų tarnybos pareigūnai, atlikę korupcijos rizikos analizę, nustatė, kad valstybės parama ortopedijos techninėms priemonėms (toliau – ortopedijos priemonės) įsigyti gali būti teikiama neefektyviai ir neskaidriai.

Išsami šios srities analizė atskleidė, kad viena iš didžiausių problemų šioje srityje yra tai, kad dalis šiuo metu į pagal užsakymą gaminamų ortopedijos priemonių sąrašus įtrauktų priemonių yra gaminamos serijiniu būdu ir nesukurtas efektyvus kontrolės mechanizmas ortopedijos įmonėms, imituojančioms užsakomųjų ortopedijos priemonių gamybą, nustatyti. Šios aplinkybės sudaro sąlygas ortopedijos priemonėmis prekiaujančioms įmonėms piktnaudžiauti ir įsigytas serijinės gamybos priemones parduoti kaip priemones, pagamintas pagal užsakymą, imituojant jų gamybos procesą. Tokiu būdu įmonės gali neteisėtai pasinaudoti valstybės kompensacija, skiriama individualių ortopedijos priemonių gamybos išlaidoms kompensuoti. Korupcijos riziką šioje srityje didina ir tai, kad pacientai faktiškai neturi galimybių lengvai prieinamu būdu patikrinti, ar jiems buvo išduota ortopedijos priemonė. STT pareigūnai, siekdami, kad valstybės parama ortopedijos priemonėms įsigyti būtų teikiama skaidriai ir būtų efektyviai naudojamos šiam tikslui skirtos valstybės lėšos, pasiūlė Sveikatos apsaugos ministerijai ir Valstybinei ligonių kasai prie Sveikatos apsaugos ministerijos:

1. Vykdant ortopedijos įmonių kontrolės procedūras vertinti ne tik pagal užsakymą gaminamų ortopedijos priemonių išrašymo ir išdavimo įmonėse teisėtumą, bet ir tai, ar įmonėse iš tiesų vykdoma ortopedijos priemonių gamyba pagal užsakymą.

2. Ortopedijos priemonių gavėjams (pacientams) sudaryti galimybę patiems įvertinti, ar nebuvo pažeistos jų teisės skiriant ir išduodant šias priemones.

3. Svarstyti galimybę ortopedijos techninių priemonių gamybos pagal užsakymą paslaugas įsigyti viešųjų pirkimų būdu.

2015 metų rugpjūčio mėn. ministrė R. Šalaševičiūtė visuomenę informavo, kad, iškilus skandalui, ši klausimą ji yra aptarusi su STT vadovu S. Urbanavičiumi ir jie kartu nusprendė, kad ministerija kol kas susitvarkys pati, be teisėsaugininkų pagalbos. Tariamai STT reikiamų specialistų neturi, o Sveikatos apsaugos ministerija turi, todėl pirminėje stadijoje tyrimą atliks R. Šalaševičiūtės vadovaujama ministerija.

Pažymėtina, kad 2015 metų kovo mėn. kilus skandalui dėl nusikalstamos korupcinės schemos, kurioje dalyvavo farmacijos kompanijos atstovai ir įvairių šalies gydymo įstaigų gydytojai, ministrė viešai paneigė savo galimybes atlikti tyrimą savarankiškai:

„Sveikatos apsaugos ministerija nėra nei Specialiųjų tyrimų tarnyba, nei prokuratūra, todėl tyrimų neatliks, bet mes apie įtartinus atvejus galime iškart informuoti atitinkamas institucijas, kurios imsis reikiamų veiksmų.“

Sveikatos apsaugos ministrės R. Šalaševičiūtės pasiryžimas atlikti tyrimą, aiškinantis nusikalstamas veikas, kelia abejones jos sugebėjimu realiai vertinti šiandieninę padėtį Sveikatos apsaugos ministerijoje. Tokiu vengimu leisti teisėsaugos institucijoms atlikti savo darbą galimai siekiama nusišluoti dar didesnes problemas ar korupcines schemas sveikatos apsaugos srityje.

Kaip teigiama Europos Komisijos ataskaitoje dėl Europos Sąjungos kovos su korupcija, Lietuva turi sukurti kovos su smulkiuoju kyšininkavimu sveikatos apsaugos srityje sistemą, sveikatos apsaugos ministerija privalo nedelsdama imtis aktyvesnių korupcijos prevencijos veiksmų ir mažinti smulkiąją korupciją.

2015 metų sausio mėnesį prezidentė D. Grybauskaitė apsilankė Vaiko raidos centre, kuris vienintelis Lietuvoje teikia kompleksinį gydymą vaikams, turintiems raidos ir elgesio sutrikimų. Šalies vadovė po apsilankymo šiame centre liepė jį iškraustyti iš netinkamų patalpų iki rugsėjo ir informavo, kad kitaip iš posto teks trauktis pačiai sveikatos apsaugos ministrei R. Šalaševičiūtei. Ministrė R. Šalaševičiūtė, paaiškinusi, kad Vaikų raidos centrui yra rezervavusi 3,5 milijono eurų, pažadėjo Vaikų raidos centrą iškelti iš patalpų iki rugsėjo mėnesio, tačiau į naujas patalpas minėtą centrą įkelti numatė tik 2018 metų gruodžio mėnesio 31 dieną. Tokiu būdu sveikatos apsaugos ministrė akivaizdžiai imituoja Vaikų raidos centro problemos sprendimą, tikrovėje beveik dvejiems metams panaikindama vienintelę Lietuvoje gydymo įstaigą, teikiančią kompleksinį gydymą vaikams, turintiems raidos ir elgesio sutrikimų.

Įvertinę sveikatos apsaugos ministrės R. Šalaševičiūtės akivaizdžią kompetencijos stoką, abejones keliančius veiksmus, įtartina, galimai net nusikalstamą neveikimą, kuriais diskredituojama sveikatos apsaugos sistema, leidžiama korupcijai klestėti vienoje svarbiausioje žmogaus socialinės gerovės srityje, menkinamas Lietuvos piliečių pasitikėjimas valstybe, savo sveikatos apsauga, mes, žemiau pasirašiusieji Lietuvos Respublikos Seimo nariai, vykdydami savo konstitucinę pareigą vertinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir jos atskirų narių veiklą bei vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Konstitucijos 61 straipsniu ir Lietuvos Respublikos Statuto (1994 m. vasario mėn. 17 d. Nr.I-399) 9 straipsnio „c“ punktas, 219 straipsnio 1 dalis, teikiame interpeliaciją Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministrei Rimantei Šalaševičiūtei ir reikalaujame atsakyti į šiuos klausimus:

1. Atsižvelgdami į aukščiau pateiktas STT išvadas, nustatytus jūsų vadovaujamos ministerijos veikloje pažeidimus, kokių priemonių ėmėtės pažeidimams pašalinti (paminėti konkrečius atvejus, asmenis, nubaustus už pažeidimus, prevencijos priemonės, siekiant užkirsti kelią būsimiems analogiškiems pažeidimams atsirasti)?

2. Kaip šiuo metu vykdomas galimų rizikos veiksnių vertinimas asmens sveikatos priežiūros įstaigose, kontrolės funkcijos dėl organų donorystės ir transplantacijos procedūrų, tai yra srityse, kuriose nustatytus trūkumus jūs pavadinate vadybiniais?

3. Kaip jūs pati vertinate Sveikatos apsaugos ministerijos 2014 metų gruodžio mėnesį rengtą konkursą į Valstybinės akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybos vadovo postą bei buvusio sveikatos apsaugos viceministro G.Černiausko ir premjero A. Butkevičiaus elgesį per šį konkursą?

4. Kokių veiksmų ėmėtės korupcinių schemų, kuriose dalyvauja farmacininkai ir gydytojai, prevencijai? Ar jūs atlikote patikrinimą dėl tokio nusikalstamo veikimo kitose medicininėse įstaigose (be to, dėl kurių jau vyksta ikiteisminis tyrimas)?

5. Kadangi jūs prisiėmėte atsakomybę dėl galimos korupcijos, valstybės pinigų pasisavinimo dideliu mastu, parduodant tariamas ortopedijos technines priemones, atsakykite, kokia yra šiuo metu jūsų atliekam tyrimo eiga, rezultatai, kokia nustatyta žala, padaryta valstybei, kokie kalti asmenys nustatyti, kokios poveikio priemonės buvo pritaikytos šiems asmenims?

6. Jei Vaikų raidos centras, iškeltas iš patalpų, esančių Vytauto g., Vilniuje, šių metų rugsėjo mėnesį, pradės veikti tik nuo 2018 metų gruodžio mėnesio 31 dienos, kokia kita gydymo įstaiga teiks minėtu laikotarpiu kompleksinį gydymą vaikams, turintiems raidos ir elgesio sutrikimų?

7. Ar yra atliktas auditas, kiek iš viso kainuos Vaikų raidos centro perkėlimas ir kiek kainuotų patalpų, kuriose dabar yra įsikūręs centras, remontas?

8. Ar patalpų remontui nepakaktų aukščiau paminėtų rezervuotų 3,5 milijono eurų?

9. Kadangi prezidentė D. Grybauskaitė skyrė Vaikų raidos centro problemai išspręsti daugiau nei aštuonis mėnesius, tai yra, iki rugsėjo mėnesio, tai, ar nepavykus tinkamai ir laiku išspręsti centro perkėlimo klausimo, jūs esate pasiruošusi garbingai atsistatydinti, kaip to pageidavo prezidentė?

10. Kaip vertinate savo vadovaujamos ministerijos veiklą, per paskutinius metus išaiškėjus tokiame kiekiui ir mastui korupcinio pobūdžio pažeidimų?

11. Ar prisiimate atsakomybę už tai, kad jūsų jau antrus metus vadovaujamoje ministerijoje nuolat fiksuojami veiklos pažeidimai, nuolat kyla korupciniai skandalai?

12. Kaip manote, ar gali sveikatos apsaugos sistemai vadovauti asmuo, kuris nesugeba vadovautis Europos Komisijos ataskaitos dėl Europos Sąjungos kovos su korupcija išvadamis, neatsižvelgia į STT tyrimus?

Seimo nariai –